Nyköping

Kommunstyrelsen 2026-10-19 Dnr KK26/336

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Ert diarienummer U2026/01238

Yttrande över remiss SOU 2026:37 Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola

Sammanfattning

Nyköpings kommun ser positivt på utredningens ambition att stärka likvärdigheten, kvaliteten och barns språkutveckling i förskolan.

Kommunen delar utredningens bedömning att bristen på utbildad personal är en av förskolans största utmaningar och stödjer förslaget om en nationell strategi för kompetensförsörjning. Kommunen ser även positivt på förslagen om reglering av barngruppsstorlek och personaltäthet, tydligare ansvar för personalens kunskaper i svenska samt språkstärkande insatser för barn.

Kommunen bedömer samtidigt att flera av förslagen innebär betydande konsekvenser för kommunernas verksamhet. Framför allt gäller detta kompetensförsörjning, rekrytering av utbildad personal, administration, kompetensutveckling, organisationsförändringar och ekonomiska konsekvenser.

Kommunen delar utredningens slutsats att obligatorisk förskola för vissa barn inte är en lämplig åtgärd och anser att barns språkutveckling i första hand bör stärkas genom hög kvalitet i den ordinarie verksamheten, ökad närvaro, kompetent personal och språkstärkande arbetssätt.

1.1 Uppdraget en likvärdig förskola av god kvalitet

1.1.1 Förslag för en likvärdig förskola av god kvalitet

Nyköpings kommun ser positivt på ytterligare forskning och kunskapsutveckling inom förskoleområdet. Förskolan har stor betydelse för barns utveckling, lärande och framtida utbildningsresultat. Kommunen bedömer att en stärkt forskningsanknytning kan bidra till att utveckla såväl kvalitet som likvärdighet.

Nyköpings kommun stödjer förslaget om att ta fram stödmaterial för likvärdighet och god kvalitet i förskolan. Kommunen delar utredningens bedömning att det saknas en gemensam förståelse för vad som kännetecknar en likvärdig förskola av god kvalitet. Ett nationellt stödmaterial kan bidra till ökad samsyn kring kvalitet,

Postadress
Nyköpings kommun
Kommunstyrelsen
611 83 Nyköping

Besöksadress
Nyköpings kommun

Org nr 21 20 00-29 40
Bg 619-03 42
kundsevice@nykoping.se
www.nykoping.se

uppföljning och utveckling samt ge huvudmän, rektorer och pedagogisk personal ett gemensamt stöd i kvalitetsarbetet.

Nyköpings kommun stödjer förslaget om en nationell strategi för förskolans framtida kompetensförsörjning och delar utredningens bedömning att kompetensförsörjningen är en av förskolans största framtida utmaningar. Det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att utbildad personal har stor betydelse för kvaliteten i verksamheten, särskilt personal med förskollärarkompetens.

Kommunen bedömer att en nationell strategi för kompetensförsörjning särskilt bör innehålla åtgärder som förbättrar arbetsmiljön, stärker möjligheterna att behålla utbildad personal, ökar utbildningskapaciteten för förskollärare samt skapar incitament för tidigare utbildad personal att återvända till förskolans verksamhet.

Kommunen delar även utredningens bedömning att utbildad personal har avgörande betydelse för kvaliteten i verksamheten och att förskollärarnas kompetens är särskilt viktig för undervisningens kvalitet. Samtidigt vill kommunen framhålla att kompetensförsörjningen redan idag är en betydande utmaning. I Nyköpings kommun finns ett internt mål om att två tredjedelar av personalen ska vara utbildade förskollärare. Detta mål uppnås inte i dagsläget. Om personaltätheten samtidigt ska öka och utbildningskraven skärpas kommer utmaningarna att öka ytterligare.

Kommunen noterar att utredningen anger som mål att skapa förutsättningar för minst en förskollärare i varje barngrupp till år 2033. Kommunen bedömer att detta är en ambitiös målsättning mot bakgrund av den nuvarande bristen på utbildade förskollärare. Kommunen noterar även utredningens resonemang om en möjlig framtida reglering av barnskötaryrket samt att all pedagogisk personal på sikt bör ha en utbildning som minst motsvarar yrkespaketet för barnskötare. Frågan bedöms vara viktig ur ett långsiktigt kompetensförsörjningsperspektiv.

Kommunen delar utredningens bedömning att likvärdighetsfrågorna behöver ges fortsatt uppmärksamhet i tillsyn och uppföljning.

1.1.2 Förslag om reglering av barngruppsstorlekar och personaltäthet

Nyköpings kommun ser positivt på att begreppet barngrupp definieras nationellt. Kommunen delar utredningens förslag att en barngrupp ska utgöra den varaktigt sammansatta grupp av barn där barnet har sin grundtillhörighet. En tydligare definition skapar bättre förutsättningar för en likvärdig tillämpning av regelverket.

Nyköpings kommun stödjer förslaget om nationella gränser för barngruppsstorlek och bedömer att förslagen är väl motiverade utifrån både kvalitets- och arbetsmiljöperspektiv. Forskning visar att mindre barngrupper stärker barns trygghet, lärande och språkutveckling. Resultaten från TALIS Förskola 2024 visar att nästan hälften av personalen upplever hög stress och att stora barngrupper är en av de faktorer som oftast lyfts fram som belastande. Kommunens egen

kartläggning av arbetsbelastningen i de kommunala förskolorna visar en liknande bild där barngruppsstorlek och personaltäthet framträder som viktiga orsaker till arbetsbelastning.

Nyköpings kommun stödjer förslaget om nationell reglering av personaltäthet och bedömer att högre personaltäthet kan bidra till ökad kvalitet i utbildningen och förbättrad arbetsmiljö för personalen. Samtidigt vill kommunen uppmärksamma de praktiska utmaningar som finns kopplade till förskolans öppettider. Nyköpings förskolor ska vid behov erbjuda omsorg mellan klockan 06.00 och 19.00. För att undvika att en enskild pedagog arbetar ensam med en grupp barn behöver sammanslagningar av grupper ibland ske under tidiga morgnar och sena eftermiddagar.

Kommunen bedömer därför att skrivningen om att undantag endast ska få göras under kortare stunder kan vara alltför restriktiv och att den fortsatta beredningen bör beakta verksamheternas praktiska förutsättningar. Kommunen noterar även att personaltätheten i Nyköpings förskolor redan idag ligger nära de nivåer som föreslås. Enligt Kolada uppgår personaltätheten till 4,8 barn per årsarbetare i Nyköping, 4,7 i kommunala förskolor och 5,1 i fristående förskolor.

Kommunen är positiv till ambitionen att stärka kompetensnivån i förskolan genom att endast utbildad personal ska räknas in i personaltätheten. Samtidigt bedömer kommunen att förslaget kommer att medföra betydande konsekvenser för kompetensförsörjningen. Förslaget kommer att kräva kartläggning och uppföljning av personalens utbildningsnivåer, införande eller utveckling av systemstöd, validering av utbildningar, kompletterande utbildningsinsatser samt en mer långsiktig kompetensförsörjningsplanering. Därutöver kommer analyser av pensionsavgångar, framtida rekryteringsbehov och kompetensfördelning mellan verksamheter att behöva stärkas. Dock har kommunen idag inte systemstöd som fullt ut kan hantera sådan uppföljning, vilket innebär ytterligare kostnader.

Kommunen vill samtidigt uppmärksamma att själva omställningen kan medföra arbetsmiljörisker. Förändrade kompetenskrav, kompetenskartläggningar, omorganisationer och förändrade arbetslag kan skapa oro och ökad belastning för medarbetare. Det är därför viktigt att genomförandet sker med god framförhållning och att kompetensutvecklande insatser ges ett tydligt utvecklingsperspektiv.

1.1.3 Förslag om förskolepersonalens språkkunskaper

Nyköpings kommun stödjer förslaget om ett tydligare ansvar för huvudmannen att säkerställa att personal som arbetar i barngrupp har tillräckliga kunskaper i svenska samt delar utredningens bedömning att personalens kunskaper i svenska har stor betydelse för barns språkutveckling, undervisningens kvalitet och arbetsmiljön. Kommunen bedömer samtidigt att förslaget kommer att medföra behov av kompetensutvecklingsinsatser samt utvecklade rutiner för uppföljning och bedömning av språkkunskaper.

Kommunen ser positivt på att tydligare nationella språknivåer tas fram. Samtidigt vill kommunen framhålla att språkkrav måste vara relevanta för arbetsuppgifterna och tillämpas rättssäkert, proportionerligt och likvärdigt. Bedömningar bör utgå från medarbetarens förmåga att utföra uppdraget och inte exempelvis språklig bakgrund eller brytning.

Kommunen stödjer förslaget avseende kartläggningsmaterial för personalens språkkunskaper men vill uppmärksamma konsekvenserna för huvudmannen. Förslaget kommer att innebära behov av att se över språkkrav i kravprofiler och platsannonser, utveckla arbetssätt för att bedöma språkkunskaper vid rekrytering samt kartlägga befintlig personals kunskaper i svenska. Förslaget medför även behov av kompetensutvecklingsinsatser, dokumentation och uppföljning samt stöd till chefer i hanteringen av personalärenden kopplade till språkkraven.

Kommunen vill även lyfta de arbetsrättsliga konsekvenserna. Om en befintlig medarbetare inte uppnår fastställda språknivåer behöver arbetsgivaren först bedöma vilka stödinsatser som kan erbjudas. Frågor om omplacering, kompetensutveckling och eventuella tvister kan aktualiseras.

1.1.4 Förslag om språket i skolväsendet

Kommunen har inga invändningar mot förslaget att tydliggöra språklagens tillämpning inom skolväsendet samt delar utredningens bedömning att förskolan har en central roll för barns språkutveckling och ser positivt på att vikten av svenska språket tydliggörs. Samtidigt är det viktigt att barns möjligheter att utveckla sitt modersmål fortsatt värnas i enlighet med gällande lagstiftning.

1.2 Uppdraget en obligatorisk förskola för vissa barn

1.2.1 En likvärdig förskola av god kvalitet som förutsättning

Kommunen delar utredningens bedömning att kvaliteten i den ordinarie förskolan är den viktigaste förutsättningen för att stärka barns språkutveckling. Kommunen instämmer särskilt i att personalens kompetens, hög kvalitet i undervisningen, barns närvaro i förskolan och språkstärkande arbetssätt är avgörande faktorer.

1.2.2 Obligatorisk förskola för vissa barn

Kommunen delar utredningens bedömning att obligatorisk förskola för vissa barn inte är en lämplig åtgärd och anser att en sådan reglering inte är förenlig med flera lagar, däribland barnkonventionen. Kommunen vill samtidigt betona vikten av att vårdnadshavares valfrihet värnas. Kommunen bedömer att alternativa åtgärder ger bättre förutsättningar att uppnå målet om stärkt språkutveckling.

1.2.3 Förslag på insatser för en stärkt språklig utveckling i svenska

Kommunen stödjer förslaget om försöksverksamhet med språkstärkande metoder, fortsatt utveckling av det närvarofrämjande arbetet samt en utvärdering av den uppsökande verksamheten. Kommunen bedömer att det är angeläget att utvärdera effekterna av nuvarande reglering innan ytterligare åtgärder övervägs.

Kommunen ser positivt till insatser som kan bidra till ökad närvaro och därmed stärka barns möjligheter till språkutveckling.

1.2.4 Förslag om språkutvecklande stöd i svenska

Kommunen ser positivt på förslaget till obligatorisk språkbedömning vid tre års ålder och anser att tidig identifiering av barn som behöver stöd i sin språkutveckling är viktig. Kommunen vill dock framhålla att genomförandet kommer att kräva ytterligare resurser och tydliga nationella stödstrukturer.

Kommunen är positiv till att barn med behov av språkstöd uppmärksammas tidigt och platsen kan tilldelas. Samtidigt bedömer kommunen att stödinsatser inte bör utformas på ett sätt som begränsar vårdnadshavares valfrihet eller riskerar att få diskriminerande effekter. Kommunen vill även uppmärksamma att vissa grupper av barn inte nås av modellen, exempelvis barn som vistas utomlands fram till skolstarten.

1.3 Genomförande av utredningens förslag

Kommunen bedömer att utredningens ekonomiska konsekvenser för kommunerna riskerar att vara underskattade och förslagen kommer att medföra betydande kostnadsökningar kopplade till ökad bemanning, rekrytering av utbildad personal, högre lönekostnader, validering och kompletterande utbildningsinsatser, språkstärkande kompetensutveckling, vikariekostnader i samband med utbildningsinsatser, administration och uppföljning, utveckling av systemstöd samt omställnings- och förändringsarbete.

Kommunen noterar även att Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har framfört att utredningens kostnadsberäkningar riskerar att underskatta kommunernas faktiska kostnader och överskatta möjligheterna att snabbt omfördela personal och effektivisera verksamheten. Mot denna bakgrund bedömer kommunen att finansieringsfrågan är avgörande för reformernas genomförbarhet.

Kommunen delar bedömningen att tidiga investeringar i barns utveckling är samhällsekonomiskt lönsamma på lång sikt. Det finns omfattande forskning som visar att investeringar i tidiga insatser ger betydande framtida samhällsvinster. För att reformernas intentioner ska kunna uppnås bedömer kommunen att långsiktig statlig finansiering är en förutsättning. Utan full finansiering riskerar reformernas mål om ökad kvalitet och likvärdighet att bli svåra att genomföra i praktiken.

Urban Granström
Ordförande i kommunstyrelsen